

חדשות לבקרים

בליל תשעה באב קוראים בבתי הכנסת את מגילת איכה – קובץ של קינות על החורבן. מעניין לדעת כי מגילת איכה היא מקורם של ניבים וצירופי לשון רבים השגורים בפינו כיום, ובהם 'ירד פלאים', 'פצה פה', 'מסולא בפז' ו'בראש חוצות'.

שניים מן הביטויים קשורים לשורש חד"ש: הביטוי **חדשות לבקרים**, או בנוסח המופיע במגילה **חדשים לבקרים** (ג, כג), נאמר על אירועים שחוזרים ומתרחשים לעיתים קרובות. הביטוי **חדש ימינו בקדם** המופיע בסוף המגילה (ה), כא), הוא תפילה להשבת המצב לקדמותו.

עוד על ביטויים נפוצים שמקורם במגילת איכה במאמרו של חוקר המקרא שמחה קוגוט

מדור מיוחד לקראת תשעה באב

איטלקי

ברכות לנבחרת איטליה, אלופת אירופה בכדורגל.

מן ההיגיון לגזור משם הארץ **איטליה** את שם הייחוס **איטלי**. שאלתם את עצמכם אפוא מניין הגיעה הקו"ף לצורה **איטלקי** הנוהגת בעברית?

הצורה בקו"ף מצויה כבר בלשון חכמים. היא נכנסה לעברית מן הרומית (*italicus*) או מן היוונית (*italikos*). למשל במשנה אנו מוצאים "יין האיטלקי" (סנהדרין ח, ב), "איסר האיטלקי" (קידושין א, א). במקום הסיומת os/us באה הסיומת העברית י, ואילו ה־א נותרה על כנה (ותנועת ו שלפניה בטלה).

כיוון שהצורה **איטלקי** נתקבעה בספרות דורות רבים, אין מקום לשנותה.

להרחבה

על מהגרים והגירה

בימינו מוכרים לכול הפועל **הגר**, צורות הבינוני **מהגר** ו**מהגרים** ושם הפעולה **הגירה**.

מדובר בחידושיו של אליעזר בן-יהודה על פי השורש הערבי הג"ר (هجر). בן-יהודה דגל בחידושי לשון המבוססים על שורשים ערביים, ובייחוד אם יש להם הד בשמות פרטיים מקראיים, ובמקרה זה – **הגר** המצרית, שפחת שרה, שילדה לאברהם את ישמעאל. ואכן בן-יהודה מעיר במילונו כי קרוב לוודאי שיש קשר בין השם **הגר** להוראת השורש 'יצא ממקום למקום'.

ברם הפועל **הגר** שייך לבניין פיעל, ואילו שם הפעולה **הגירה** נתון במשקל שמות הפעולה של בניין קל (כמו הליכה).

איך נוצר חוסר ההתאמה בין הפועל לשם הפעולה?
המענה בתשובה חדשה באתר

איך נכון לומר את המספר?

איך נכון לומר את שמות המספר במשפטים האלה –

- רווחי החברה גדלו פי 4.
- המפעל מייצר 17,500 מכוניות בשנה.
- פתרתי עד כה 2/3 מן השאלות.

למערכת שם המספר מאפיינים ייחודיים, ואחת החידות הקשורות בה היא ההיפוך בצורת הזכר והנקבה מן הרגיל בעברית.

אתם חושבים שאתם מכירים את הכללים? נסו לומר את המספרים במילים ובדקו אם צדקתם.

לחידון המלא, לפתרונות ולהסברים הלשוניים

להרחבה על ייחודו של שם המספר

מונחי רחצה לנוער העברי בחופי ניו יורק

מונחי רחצה הוצאת המכרות הנוער העברי			
anklets	קרסוליות	garbage can	סל האשפה
amusements	תענוגות	hot dog	נקניק
back stroke	הננקה גבית	ice cream	גלידה
bathing cap	כפח רחצה	ices	כפורית
bathing suit	כלגר	local	מקומית
bathrobe	בגד רחצה	locker	אג
beach	חוף הים	lollipop	לקלק;
boardwalk	רציף	lunch	ארוחת צהרים
breast stroke	הננקה חזית	nut	אגוז
bus	אוטובוס	pebble	חצץ
car	מכונית	pool	קקוז
chlorine	קלורין	popcorn	קלי הירס
circus	קרקס	rocks	אבנים
comfort station	בית הכסא	salt water	מים מלוחים
conductor	מנהל	sand	חול
crab	סרטן	shells	צדפים
crawl stroke	הננקה זחילה	shorts	סחניה

בארכיון האקדמיה מצאנו פנייה מטעם "הסתדרות הנוער העברי" מניו יורק משנת תרצ"ו (1936) ובה בקשה מוועד הלשון לחוות את דעתו על רשימת מונחים הקשורים לרחצה בים, שכן "אנחנו מכירים כי כל המחדש חדושי לשון בגולה בלי סמכות מארץ ישראל מכניס הפקרות בלשון וחס לנו לחטוא עוון פלילי כזה".

ברשימה כמה מונחים מעניינים: סגנונות השחייה הם תנועה צדית (שחיית צד), תנועה גבית (שחיית גב), תנועה חזית (שחיית חזה) ותנועה זחילה (שחיית חתירה).

כובע ים הוא כפת רחצה, מקפצה היא דף קפיצה. פופקורן הוא קלי תירס ('פצפוצי תירס' לפי האקדמיה), וסוכרייה על מקל היא לקלקן. אבל מהי כפורית ("ices")?

להרחבה בפרסום במדור 'מאוצרות הארכיון'

שאלה בעברית

תמיכה באקדמיה

אם נתקלתם בבעיות תצוגה לחצו כאן לצפייה בדפדפן

בירך על המוגמר

משמעותו של מטבע הלשון 'בירך על המוגמר' בימינו היא 'הכריז על השלמה מוצלחת של המשימה'.

אולם המשמעות המקורית של הביטוי שונה מאוד. בתלמוד הבבלי נאמר: "אין מברכין לא על המוגמר ולא על הבשמים בבית האבל" (מועד קטן כז ע"א). 'מוגמר' (וברבים 'מוגמרות') הוא קטורת של בשמים ועשבים שהונחו על גחלים למען ידיפו ריח טוב.

אומנם שורש המילה הוא גמ"ר, אבל לא גמ"ר שעניינו סיום והשלמה אלא גמ"ר שעניינו הקטרה על גחלים.

אם כן 'לברך על המוגמר' פירושו המקורי הוא לברך על הריח הטוב של הבשמים.

לקריאה נוספת על גלגולו של מטבע הלשון

להתראות באיגרת הבאה!

להסרה מרשימת התפוצה לחצו כאן | ניהול הרשמות | תמיכה באקדמיה | [Subscribe to English Newsletter](#)
האקדמיה ללשון העברית, קריית האוניברסיטה, גבעת רם, ת"ד 90004, ירושלים 9190401